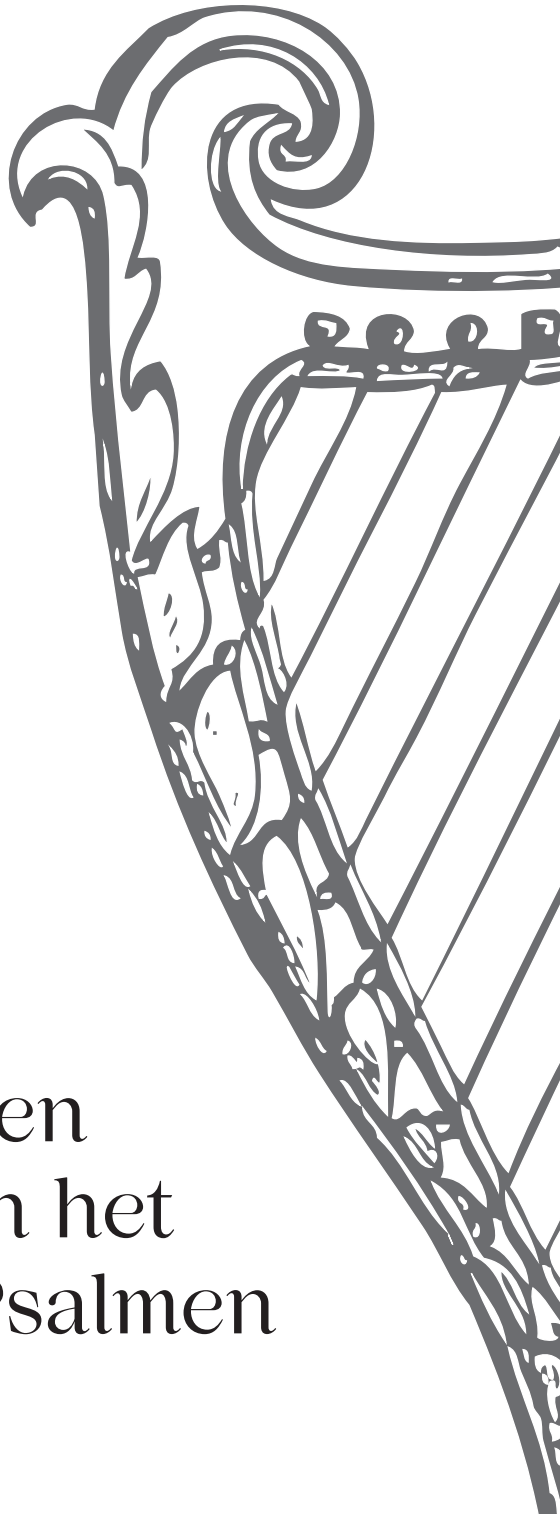

*Psalmzingt de
eer Zijns Naams;
geeft eer Zijn lof.*

Psalm 66 : 2

Hoofdstuk 1

Betekenis en waarde van het Boek der Psalmen

Zingen: Psalm 66:2

*Al 't aardrijk smeeke' U, neergebogen;
Het heff' de schoonste psalmen aan;
Gezangen die Uw Naam verhogen,
De glorie van Uw wonderdaân.
Komt allen, ziet Gods wijze wegen;
Wat is Zijn werking hooggeducht,
Hetzij Hij 't mensdom met Zijn zegen
Bezoekt, of met Zijn strenge tucht!*

Schriftlezing: Efeze 5:15-21

Ziet dan hoe gij voorzichtiglijk wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen, den tijd uitkopende, dewijl de dagen boos zijn. Daarom, zijt niet onverstandig, maar verstaat welke de wil des Heeren is. En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest; spreken- de onder elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liedekens, zingende en psalmende den Heere in uw hart; dankende allen tijd over alle dingen God en den Vader in den Naam van onzen Heere Jezus Christus; elkander onder- danig zijnde in de vreze Gods.

Een bijzonder kleinood

Om inzicht te krijgen in de betekenis en waarde van het Boek der Psalmen wil ik u allereerst deelgenoot maken van wat onze godvruch- tige Statenvertalers daarvan hebben gezegd in hun inleiding op het Boek der Psalmen in de Statenbijbel. Zij zeggen daar het volgende:

Dit boek is onder de andere canonieke boeken van het Oude Testament in Gods kerk met recht geacht als een bijzonder kleinood, waarvan men de waardigheid en nuttigheid niet genoeg kan overdenken, veel min- der met tongen uitspreken of met pennen beschrijven. Sommigen noemen het een lusthof, apotheek en

schatkamer der Christenen; anderen een anatomie of ontleding der gelovige zielen, een spiegel van Gods menigvuldige en ondoorgrondelijke genade; idem een samenvatting of kort begrip van de ganse Bijbel, van Wet en Evangelie, of van Gods ware kennis en dienst.

Want het bevat eensdeels zeer heilzame leringen van Gods Wezen en de Heilige Drievuldigheid, van Gods eigenschappen, eeuwige Raad, Heilig Woord en werken, in het bijzonder van Zijn barmhartigheid en weldaden aan Zijn Kerk, en Zijn rechtvaardigheid en oordelen over alle goddelozen. Voorts van de Persoon en het zaligmakende ambt van de Messias, onze Heere Jezus Christus, van Zijn eeuwige Godheid, menswording, lijden en sterven, opstanding, hemelvaart, zitten ter rechterhand Zijns Vaders, en de uitbreiding van Zijn Koninkrijk onder de heidenen door de predikatie van het Evangelie. (...)

Waarom een ieder Christen (...) dit Boek met bijzondere vlijt en aandacht behoort te lezen en te betrachten (...) en het zal hem niet verdrieten datzelve steeds in zijn hart, mond en handen te dragen; waartoe het ons van de Heilige Geest in het Oude, en van onze Heere Jezus Christus Zelf en van Zijn apostelen in het Nieuwe Testament meermaals is aanbevolen en door de wijze en goede God aan Zijn Kerk is overgeleverd.

Deze voorrede zegt trouwens nog veel meer over de betekenis en waarde van de psalmen. Maar laten deze woorden voor ditmaal ons genoeg zijn om te begrijpen hoe hoog ook onze Statenvertalers het Psalmboek hebben geschat en dringend aanbevolen. Zulks in het voetspoor van de apostel Paulus, van wie wij lezen in Efeze 5 hoe hij ons aanraadt om onder elkander te spreken met psalmen en

lofzangen en geestelijke liederen, zingende en psalmende de Heere in uw hart. Is dat de christen niet betamelijk? 't Betaamt ons psalmen aan te heffen, die lief'lijk zijn, en harten treffen' (Ps. 147:1 ber.).

Geestelijke liederen

De apostel Paulus spreekt dus naast de psalmen ook van andere geestelijke liederen die hij blijkbaar kent en erkent. Inderdaad vinden wij in de Bijbel nog veel meer liederen dan de psalmen alleen. In het Oude Testament vinden wij bijvoorbeeld de lofzangen van Mozes – bij de Schelfzee, Exodus 15:1-18; en aan het eind van de woestijnreis, Deuteronomium 32. Verder het lied van Mirjam (Ex. 15), het lied van Debora (Richt. 5) en de lofzang van Hanna (1 Sam. 2). Ook zijn er de Klaagliederen van Jeremia en het Hooglied van Salomo, in het Hebreeuws genaamd het 'Lied der Lieder'. Ook bij de profeten vinden we soms liederen, bijvoorbeeld in Jesaja 5 – het 'lied van de wijngaard' – en in Jesaja 38 – het danklied van koning Hizkia na zijn wonderlijke genezing. In Jona 2 lezen we Jona's lofzang na de wondervolle verlossing uit de buik van de vis.

Gaan we naar het Nieuwe Testament, dan vinden we daar niet alleen de lofzangen van Maria, Zacharias en Simeon; zelfs de brieven van de apostel Paulus bevatten soms aanhalingen van gedeelten uit heel oude oerchristelijke liederen (hymnen of lofzangen), zoals in Efeze 5, waarin Paulus spreekt van lofzangen en geestelijke liederen. Hij citeert daar in vers 14 uit een oudchristelijk lied de woorden: 'Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten.' Dat dit een gedicht is, blijkt uit de versmaat die gebruikt is in de Griekse grondtekst en uit het feit dat er een oudchristelijke schrijver geweest is, Clemens van Alexandrië, die blijkens zijn geschriften dit lied nog vollediger kende. Het luidde bij hem als volgt: 'Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten; de Zon van de Opstanding, verwekt vóór de Morgenster, die leven schenkt met haar eigen stralen.'

Het is dus een lofzang op de opgestane Christus en Zijn levenwekkende genade.

Ook de bekende tekst in 1 Timotheüs 3:16 is eigenlijk een gedicht: ‘En buiten allen twijfel, de verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in den Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid.’

Verspreid door de hele Bijbel heen vinden we dus allerlei geestelijke lofzangen en geestelijke liederen, maar daarnaast en vooral toch in het bijzonder het Boek der Psalmen, als de grootste liederenbundel waarin vele lofzangen zijn verzameld tot de lof des Heeren.

Lofliederen

De benaming ‘psalmen’ komt eigenlijk uit de Griekse taal en is afgeleid van het woord *psaloo*, dat betekent: luid zingen. In het Hebreeuws van het Oude Testament heten de psalmen *tebillim*, dat betekent: lofliederen. Deze benaming is afgeleid van het woord *balal* – dat we herkennen in de uitroep ‘halleluja’ – en het betekent zoiets als: juichen, jubelen, prijzen en loven. Het zijn weliswaar niet allemaal juichende liederen, maar dikwijls ook stemmen uit de diepte, uit de diepte van schuld, van angst en van benauwdheid. Maar, let wel, dan toch zijn het stemmen die uit de diepte roepen tot de levende God! Het zijn woorden van het geloof; ook daarin wordt God verheerlijkt en verhoogd. Daarom zijn het ten diepste toch allemaal ‘psalmen’, lofliederen ter eer van God.

Ook zijn de psalmen geestelijke liederen, dus liederen waarin heel het geestelijk leven van de christen wordt vertolkt; liederen van het geloof. De bekende grote kerkhervormer Maarten Luther heeft ervan gezegd in zijn Voorrede op de Psalmen: ‘Daar ziet u alle heiligen in het hart, in hun vreugde en dank, alsof ze al in de hemel zijn; maar ook in hun treurigheid en klagen, als in de dood, ja, als in

de hel onder Gods toorn.’ Zo zijn er niet alleen voor elke geestelijke gesteldheid van de christen psalmen te vinden om te zingen, maar ook de Heere Christus Zelf heeft de psalmen gezongen in allerlei gesteldheden van Zijn ziel, in vreugde en in droefheid.

Wij mogen aannemen dat Christus, naar Zijn mensheid gesproken, de psalmen al als kind van Zijn moeder Maria zal hebben geleerd. Immers, ook Maria was thuis in de psalmen. Dat blijkt in het bijzonder uit haar lofzang (Luk. 1:46-55), waarin zij maar liefst een zestal psalmen citeert, te weten de Psalmen 89, 98, 107, 111, 113 en 147. Kijk het gerust maar eens na. De Heere Jezus ging met Zijn ouders jaarlijks op het paasfeest mee op naar de tempel in Jeruzalem (Luk. 2:41); bij die gelegenheid zongen de vrome Joden de liederen Hammaäloth, de opgangliederen, namelijk de Psalmen 120-134.

In Zijn vele twistgesprekken met de farizeeën en de Schriftgeleerden haalde de Heere Jezus verschillende keren uitspraken uit de psalmen aan. Bijvoorbeeld toen de kinderen in de tempel het ‘Hosanna’ zongen, verweet Jezus de farizeeën met een citaat uit Psalm 8: ‘Hoort gij wel wat dezen zeggen? (...) Hebt gij nooit gelezen: Uit den mond der jonge kinderen en der zuigelingen hebt Gij U lof toebereid?’ (Matth. 21:16) Ja, Hij is zelfs gestorven met de psalmen op Zijn lippen. Eerst in de helse benauwdheid van de godverlatenheid aan het kruis, met Psalm 22:2: ‘Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?’ (Matth. 27:46) Toen met Psalm 31:6: ‘Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest’ (Luk. 23:46).

Zelfs voorafgaand aan Zijn kruislijden, na de instelling van het Heilig Avondmaal, zong Hij nog met Zijn discipelen het zogenaamde ‘Groot Hallel’, de hallelujapsalmen 113-118 (Matth. 26:30).

Kortom, de Heere Jezus heeft de psalmen gekend, Hij heeft ze gezongen, en wat nog meer is: Hij heeft ze ook vervuld. Zo heeft Hij immers Zelf gezegd tegen Zijn discipelen dat het alles moest

vervuld worden wat van Hem geschreven was ‘in de Wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen’ (Luk. 24:25-27 en 44).

Dus: de psalmen waren tevens profetie. Zij zingen van Christus!

Hoe komen wij aan het boek der psalmen?

Verschillende psalmen zijn geboren in de ziel van een afzonderlijke gelovige als een persoonlijk gebed of als een lofprijzing. Denk bijvoorbeeld aan Psalm 8, waarin koning David zich verwondert over de grootheid van God in de schepping. Of aan Psalm 9, een persoonlijk danklied van David over een verkregen overwinning. Andere psalmen waren van meet af aan bestemd voor gebruik in de godsdienstplechtigheden in het heiligdom. We denken hier onder andere aan Psalm 105, een lied dat David speciaal dichtte bij het instellen van de eredienst in Jeruzalem (1 Kron. 16:7 e.v.). En zo zijn er meer. In de loop van de tijd schijnen de diverse psalmen voor het gebruik in de godsdienst verzameld te zijn in verschillende bundels. Naar men aanneemt zijn die later door de priester Ezra samengevoegd tot die ene bundel van 150 psalmen zoals wij die nu nog hebben.

Bekijken wij dit Psalmboek echter goed, dan kunnen wij opmerken dat het eigenlijk bestaat uit vijf aparte bundels: 1) Psalm 1-41; 2) Psalm 42-72; 3) Psalm 73-89; 4) Psalm 90-106; 5) Psalm 107-150. Al deze bundels sluiten elk afzonderlijk af met een slotwoord, namelijk een lofspraak op de grote Naam des Heeren en met het woordje ‘Amen’:

- » Psalm 41:14: ‘Geloofd zij de HEERE, de God Israëls, van der eeuwigheid en tot in der eeuwigheid. Amen, ja amen.’
- » Psalm 72:11 berijmd: ‘Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen; men loov’ Hem, vroeg en spâ; de wereld hoor’ en volg’ mijn zangen, met Amen, Amen na!’ Daar staat ten slotte zelfs nog achter: ‘De gebeden van David, de zoon van Isaï, hebben een einde’ – dat wil zeggen: van deze bundel. Want verder in ons

Psalmboek vinden we toch nog weer psalmen van David, maar dan in een volgende bundel.

- » Psalm 89 eindigt in vers 53 eveneens met de woorden: ‘Geloofd zij de HEERE in der eeuwigheid. Amen, ja amen.’
- » Ten slotte eindigt Psalm 106:48 met de oproep: ‘En al het volk zegge: Amen, Hallelujah.’

In deze verschillende bundels in ons Psalmboek vinden we ook verschillende verzamelingen van liederen, bijvoorbeeld een bundel Davidpsalmen (3-41), een verzameling koorliederen voor de kinderen van Korach (42-49) en een bundel bedevaartsliederan (‘liederen Hammaäloth’, 120-134). Daaruit is het te verklaren dat een bepaalde psalm soms in meer dan een van die bundels is terechtgekomen. Dat is het geval met Psalm 14 in de eerste bundel, die gelijk is aan Psalm 53 in de tweede bundel.

De vijf verschillende bundels in ons Psalmboek geven geen vaste orde te zien wat betreft de tijd van het ontstaan van een psalm, of van de dichter, of van het onderwerp van de inhoud, maar al die zaken vinden we in deze vijf bundels verspreid. We kunnen dus niet zeggen: in een bepaalde bundel vinden we alle boetpsalmen op een rij, of alle Messiaanse psalmen bij elkaar.

Soorten psalmen

Wij kunnen wel een aantal soorten psalmen uit onze bundel van 150 psalmen onderscheiden. Wij denken bijvoorbeeld aan de volgende:

- » Koningspsalmen (92-100);
- » bedevaartsliederan (120-134);
- » zeven boetpsalmen (6, 32, 38, 51, 102, 130, 143);
- » lof- en dankpsalmen zijn bijvoorbeeld: 118, 138, 150;
- » morgenliederen vinden we onder andere in Psalm 3, 19, 63, 108;
- » leerpsalmen zijn vooral de Psalmen 1 en 119;
- » scheppingsliederen: 8, 33, 104;
- » historische psalmen: 78, 105, 106;

- » Messiaanse psalmen. De Messiaanse psalmen zijn in ons Psalmboek talrijk. Zij zingen profetisch van de geboorte, het lijden en sterven, de opstanding en hemelvaart van de Heere Jezus Christus en van Zijn zitten ter rechterhand Gods in de hemel. We noemen hier een aantal van deze Messiaanse psalmen: 2, 16, 22, 24, 31, 35 (vers 10 berijmd), 40, 45, 69, 72, 109 (verzen 15 en 17 berijmd), 110, 118.

We zullen in het vervolg uitgebreider spreken over het thema ‘Christus in de Psalmen’.

De psalmdichters

Ook over de verschillende psalmdichters gaan we nog uitgebreider spreken. Voor nu noemen we hen kort.

Allereerst en vooral gaat het natuurlijk om David, van wie we de meeste psalmen hebben. Zodoende spreken we gemakkelijk van ‘de psalmen Davids’, ook al zijn ze niet allemaal van hem. David wordt in Gods Woord genoemd ‘de lieflijke in psalmen’ (2 Sam. 23:1). Als jongen zong hij de heilige liederen bij zijn harp achter de schapen (1 Sam. 16:23). Er zijn 73 psalmen die zijn naam vermelden, soms met een aanduiding van de gebeurtenis in Davids leven die aanleiding gaf tot het dichten van de betreffende psalm, bijvoorbeeld toen hij in de spelonk was, of op de vlucht voor koning Saul of voor zijn opstandige zoon Absalom. Meer horen we daarover bij de behandeling van het onderwerp ‘David in de Psalmen’. Behalve de psalmen die Davids naam vermelden, zijn er twaalf psalmen van Asaf, een psalm van Mozes, de man Gods (Ps. 90), een psalm van Heman (Ps. 88) en een psalm die de naam van Ethan draagt (Ps. 89). Van het overige aantal psalmen is de dichter onbekend. In het vervolg zullen we nader aandacht schenken aan deze psalmdichters. Wie waren zij en hoe staat het met hun geloof? Dat zijn belangrijke vragen, die we ook onszelf mogen stellen!

Daarom eindigen wij dit gedeelte met de persoonlijke vraag: Zien wij nu iets van de schoonheid, de betekenis en de waarde van dit gouden kleinood, het Boek der Psalmen? Ja, zien wij vooral ook in dit gouden kleinood iets doorschitteren van de Parel van grote waarde, Christus, in de Psalmen? Het natuurlijk oog ziet misschien iets van de schoonheid van de heilige poëzie. Ons gevoel tast misschien iets van de schoonheid van de klanken. We zijn onder de indruk van de zangkunst van de tempelzangers. Maar alleen het geestelijk oog, het zielsoog dat door Gods genade, door het wonderwerk van de Heilige Geest, van blind ziende is gemaakt, en het hart dat door Gods Woord en Geest is levend gemaakt, zullen eerst recht de Parel van grote waarde in dit gouden kleinood ontdekken en niet rusten voor en aler de psalm van David of van Asaf of van de andere tempelzangers ook in waarheid zijn of haar psalm geworden is en zij het door genade mogen noemen ‘ mijn gouden kleinood’ en mogen roemen: ‘Ik heb de Schat erin gevonden, de Parel van grote waarde!’ Kunnen wij zó de psalmen meezingen, echt als liederen van het geloof? Op deze zaken willen wij in de volgende Bijbellezingen ingaan.

Zingen: Psalm 147:1

*Laat 's HEEREN lof ten hemel rijzen;
Hoe goed is 't, onzen God te prijzen!
't Betaamt ons psalmen aan te heffen,
Die lieflijk zijn, en harten treffen.
De HEERE' wil ons in gunst aanschouwen;
Hij wil Jeruzalem herbouwen;
Vergâren en in vreê doen leven
Hen die uit Isrel zijn verdreven.*

